

دستور کار قرار گرفت. پیش‌نویس‌های مختلفی آمد و به دنبال تغییر مسیر انقلاب اسلامی به سمت جمهوری دموکراتیک و یا جمهوری منهای اسلام بودند. اراده مردم با رأی ۱۲ فروردین ۵۸ به نظام متکی بر اسلام و مردم بود. رأی مردم جمهوری اسلامی بود. نه یک کلمه کم و نه یک کلمه زیاد. برای تضمین این دو هدف در درجه اول باید براسلامیت نظام تأکید می‌شد و در درجه دوم برای حفظ قانون اسلامی باید سازوکاری پیش‌بینی می‌شد.

شورای نگهبان متشکل از ۶ فقیه منصوب ولی امر و ۶ حقوقدان با معرفی رییس قوه قضائیه به مجلس و انتخاب نمایندگان مردم تضمین

مانند فلسفه حقوق باید اهتمام بیشتری داشت. در کنار این مسائل باید از تجربیات حقوقی کشورهای مختلف و راه‌حل‌های جدید استفاده و استقبال کنیم. در دانشکده‌های حقوق باید دانشجویان با روش‌های عملی در محاکم آشنا شده و تا پایان دوره تحصیل برای حضور در محاکم و یا وکالت و مشاوره حقوقی و وزیدگی کافی پیدا کنند. واگذاری ریاست دانشکده‌های حقوق و علوم سیاسی به افراد آشنا به امور حقوقی و دارای مرتب علمی بالا هم به رفع آسیب‌ها و ارتقای جایگاه علمی رشته حقوق کمک می‌کند. چیزی که سال‌های اخیر دانشکده حقوق و علوم سیاسی تهران از آن بی‌بهره بوده است.

الانبر با توجه به عضویت شمادر شورای نگهبان به عنوان حقوقدان نقش و جایگاه شورای نگهبان را در تصویب قوانین و تطبیق با شرع و قانون اساسی بیان کنید. آیا شورای نگهبان توانسته است به وظایف خود به خوبی عمل کند؟

دکتر صادقی مقدم: آشنایی من با اعضای شورای نگهبان قدیمی است اما با تشکیلات شورای نگهبان از مجمع حقوقی پژوهشکده شورای نگهبان و در حوزه‌های نظارت بر انتخابات در استان تهران از چند دوره قبل شروع شده است. شورای نگهبان در قانون اساسی ما یک نقش بسیار مهم و اثرگذار دارد، این تعبیری است که مقام معظم رهبری راجع به شورا به کار بردند. «مهم و اثرگذار و به عنوان چشم بینای نظام اسلامی». استحضار دارید که در قانون اساسی مشروطه در اصل دوم نهادی پیش‌بینی شده بود که پنج فقیه جامع‌الشرایط از بین ۲۰ فقیهی که مجتهدین و علمای عصر به مجلس معرفی می‌کردند توسط مجلس انتخاب می‌شدند و بر جنبه اسلامی بودن قوانین نظارت می‌کردند. لیکن آن نهاد چون سازوکار محکمی در اصول دیگر قانون اساسی آن زمان نداشت و راه حل قابل اعتماد و با قابل تضمینی برایش پیش‌بینی نشده بود بعد از یک یا دو دوره به راحتی کنار گذاشته شد.

این موضوع در ذهن خبرگان قانون اساسی و جایگاه پر نقش مرحوم شهید بهشتی علیه‌السلام وجود داشت و به دنبال راه حلی اساسی و محکم در

تعیین می‌کند این گروه‌ها به عنوان مثال دختر یا دختران، خواهر یا خواهران، پدر، مادر، برادران و خواهران مادری زن و شوهر در حالات مختلف است. مجموعه این افراد به ۱۳ گروه قابل تقسیم است. خداوند برای ۱۳ گروه سهم ویژه معین کرده است.

هشت گروه از این ۱۳ گروه صرفاً خانم‌ها هستند. از پنج گروه باقی‌مانده نیز دو گروه مشترک بین زن و مرد است و تنها سه گروه به مردان اختصاص یافته است. ملاحظه می‌فرمایید که چقدر به جایگاه خانم‌ها توجه ویژه شده است. تبیین این مسائل و انعکاس در مقالات در تنویر افکار جوانان مؤثر و مفید و اثرگذار بوده است. مقاله‌ای در این خصوص در حال انتشار در یکی از مجلات است.

الانبر با توجه به اینکه سال‌های متممادی در کسوت استادی در دانشگاه مشغول بودید نظر شما در مورد آسیب‌های نظام آموزشی رشته حقوق در ایران چیست؟ وجه راهکاری به نظرتان می‌رسد.

دکتر صادقی مقدم: اندیشه ایجاد مرکزی برای آموزش عالی در ایران با تأسیس دارالفنون در سال ۱۲۳۰ به همت امیر کبیر عملی شد. دانشگاه تهران با هدف مدرن‌سازی ایران و دروازه اصلی ارتباط با غرب در سال ۱۳۱۳ تأسیس شد. رشته حقوق هم جزء اولین رشته‌های دانشگاه تهران بود و در آن زمان به دنبال این بودند که نظام‌های حقوقی غرب را از نظام کامن‌لا و رومی-ژرمنی و نظام حقوقی مکاتب مارکسیستی را در کنار حقوق اسلام و حتی پرننگ‌تر مطرح کنند و نظام حقوقی اسلام را عقب افتاده جلوه دهند.

صرف نظر از تحلیل وقایع و تحولاتی که در آموزش عالی رخ داد به طور مشخص در پاسخ به سؤال شما باید گفت اولاً حقوق در کشور ما از حیث منابع و مبانی باید متکی به منابع اسلامی و مبانی فلسفی آن باشد ثانیاً ضمن حفظ و تأکید بر رشته‌های موجود، باید به سمت مباحث میان‌رشته‌ای رفته و پاسخگوی نیازهای حقوقی در حوزه‌های پزشکی، فناوری اطلاعات، نفت و گاز، حقوق حمل و نقل، حقوق مالی، حقوق هوایی، حقوق ثبت اسناد و املاک و تاسیسات و نهادهای مالی جدید باشیم. به رشته‌هایی

۹۹ حقوق در کشور ما از حیث منابع و مبانی باید متکی به منابع اسلامی و مبانی فلسفی آن باشد ثانیاً ضمن حفظ و تأکید بر رشته‌های موجود، باید به سمت مباحث میان‌رشته‌ای رفته و پاسخگوی نیازهای حقوقی در حوزه‌های پزشکی، فناوری اطلاعات، نفت و گاز، حقوق حمل و نقل، حقوق مالی، حقوق هوایی، حقوق ثبت اسناد و املاک و تاسیسات و نهادهای مالی جدید باشیم. به رشته‌هایی مانند فلسفه حقوق باید اهتمام بیشتری داشت. **۶۶**

کننده اسلامیت و جمهوریت نظام است. در ۳۰ بهمن سال ۵۸ یعنی کمتر از دو ماه پس از تصویب قانون اساسی امام علیه‌السلام شش فقیه را قبل از تشکیل مجلس منصوب فرمودند. با تشکیل مجلس در هفت خرداد سال ۵۹ حقوقدانان شورای نگهبان در معرض انتخاب نمایندگان قرار گرفتند و ۲۶ تیر ماه سال ۱۳۵۹ نهاد شورای نگهبان تشکیل شد. نهاد شورای نگهبان تاکنون ۲۰ فقیه عظیم‌الشأن و ۲۸ حقوقدان از جمع اساتید دانشگاه و قضات شریف به خود دیده است. برای تعدادی از آن‌ها که به رحمت ایزدی پیوسته‌اند طلب مغفرت می‌کنیم. برای بقیه که در شورا حضور دارند و با در دانشگاه‌ها و حوزه‌ها